

World Health
Organization

unicef
for every child

Integration and delivery of ECD interventions at community level: *the story of pilot to scale-up*

Dr Subodh S Gupta
Professor (Social Pediatrics)
MGIMS, Sewagram

The journey leading to the *Aarambh* model

A scalable model for nurturing care of children 0-6 years through the current opportunities available within ICDS, health, and other sectors.

2012

Pilot project in 10 villages

2013-14

Pilot project in approx. 100,000 population

2018-20

Scale-up in 10 ICDS projects; 1.5 Million population

2021-22

Preparation for state-wide scale-up (100 million population)

- ▣ **2 districts**
- ▣ **10 CD blocks**
- ▣ **3000 frontline workers**
- ▣ **~ 1.5 million population**

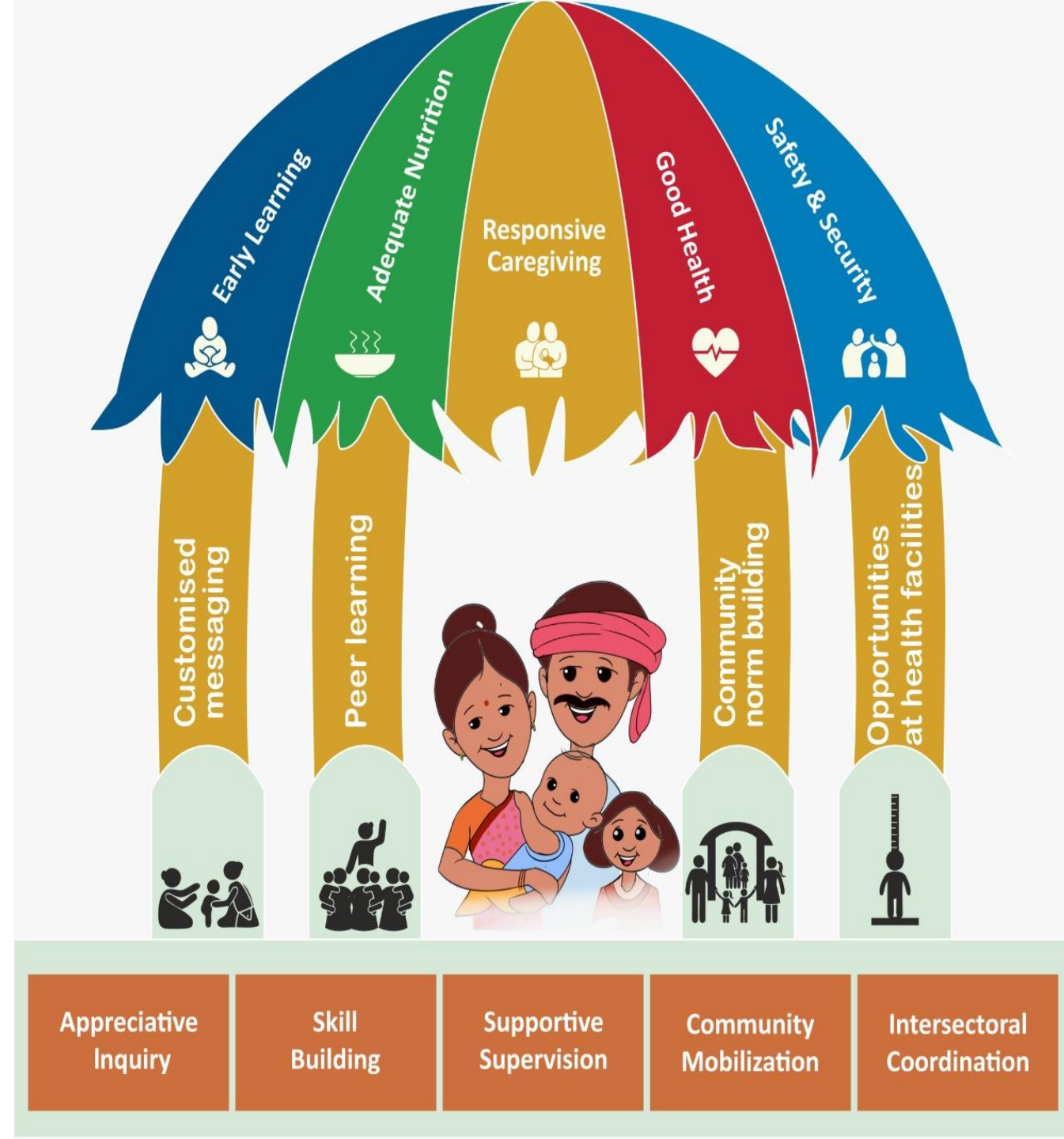

**TOUCH, TALK
AND PLAY**

Aarambh: the model

Four pillars

- Customized messaging
 - Home visits
 - Growth monitoring & promotion sessions
- Peer-learning
 - Mothers'/ parents' meetings
- Community norm building
 - Community-based events
 - Community-based organizations
 - Social media
- Opportunities at health facilities

Home visits

Customized messages on Health,
Nutrition and Stimulation using
MCPC

Play activity based

Demonstration using home items

Involving Fathers and other
family members

Mothers' meeting

Joyful and Experiential

Demonstrations

Play activity based

Age band wise

Parents' Fest (Palak Melawa)

Brain wiring game

Story telling

What you want your child to be?

How you make your child laugh?

Preparing print book with Parents

Age-appropriate play

Responsive feeding

Pretend play

Complementary approaches

Generating Excitements through social media posts

“

बालकांना फळांचा रस (ज्यूस)
न देता फळे हाताने बारीक
कुस्करून द्यावेत. बालकांना
दात आल्यास बारीक फोडी
करून हाताने खाण्यास
द्यावेत.

पातळ पदार्थांमुळे बालकांना लवकर पोट भरल्यासारखे वाटते
आणि त्यामुळे त्यांना आवश्यक प्रमाणात पोषक घटक मिळत
नाहीत. म्हणून नेहमी फळे आहे तशीच द्यावीत.

UNICEF ECD PROJECT

MGIMS, SEVAGRAM

उषा घायतडक, अंगणवाडी सेविका
अंगणवाडी क्रमांक १०
करमाड, औरंगाबाद

कोरोना माहामारीच्या काळात मला स्तनदा मातेला गृहभेदी करणे अशक्य होते.
परंतु माहितीपासून माता वंचित राहू नये म्हणून मी त्यांचे वॉट्सएप ग्रुप सुरू केले.
शिवाय ऑडिओ-व्हिडीओ कॉलच्या माध्यमातून स्तनदा मातांशी चर्चा केली. मातेला
स्तनपानासंबंधी खूप समस्या येत असल्यामुळे मी वेळोवेळी मोबाईलच्या माध्यमातून
माहिती दिली. बालकाला स्तनपान करते वेळी त्याच्याशी खूप बोलावे, प्रेमाने
गोंजारवा, मायेने स्पर्श करावा, वेळोवेळी बालकाच्या भुकेची लक्षणे ओळखून स्तनपान
करावे अशी माहिती देत आहे. ही माहिती सांगत असतानाच काही घरातील मंडळी खूप
हसत होती. ते म्हणाले की, तुम्ही काहीही माहिती सांगता पण नंतर मातेनेच घरातील
सर्वांना सांगितले की, अंगणवाडी ताई जे सांगतात ते अगदी बरोबर आणि
बालविकाससाठी खूप महत्वाचे आहे. कोरोनाच्या परिस्थितीत सुध्दा जरी प्रत्यक्षात
गृहभेद होत नसली तरी ० ते ६ वर्ष वयोगटातील सर्व खेळ व संवाद कृती वॉट्सएपच्या
माध्यमातून पालकांपर्यंत पोहचवीत आहे. ज्या पालकांकडे मोबाईल नाही अशा
पालकांना इतर पालक माहिती देत आहेत. कोरोना माहामारी मध्ये काम करीत
असताना कामामध्ये कुठलाही खंड पडला नाही याचा मला खूप आनंद आहे.

गैरसमज

पोषणासंबंधी
गैरसमज व तथ्य

तथ्य

बालकांना तेलकट पदार्थांमुळे खोकला
व कफ होऊ शकतो त्यामुळे बालकांना
बाहेरील तसेच घरातही तळलेले पदार्थ
करून खायला देऊ नये.

बाहेरील तेलकट पदार्थ हे बरेच दिवसां-
पासून पॅक केलेले असतात त्यामुळे ते
बालकांना देऊ नये. त्याऐवजी घरी
बनविलेले धापोडे, वेगवेगळे पापड,
खारवड्या, चिप्स ह्या वस्तू तुम्ही
बालकांना सहज देऊ शकता यातून
बालकांना अतिरिक्त ऊर्जा मिळते.

2-3 years

जाड दोरा किंवा सुतळी
देवून वेगवेगळे आकार
करणे

पुन्ही खाल दोरा किंवा सुतळीचा वापर
केळीने आकार करा. "आज मला खाल,
तुला कसा आकार बनविला तेव्हा १" असा
प्रश्न विचारून बालकाला खाल किंवा
दोरा देऊन बालक सुतळीचा वापर
करून आकार बनवित असताना पुन्ही त्याने
कौतुक करा.

बौद्धिक पार्यवर्तनी

आकार बनविते ही कृती मुलाचा कालावधी
बरोबर वाढवते. विविध आकाराचे विचारी,
विचार करायला देऊ घेवताना बालकाच्या
बुद्धीवृत्ती वाढवता. विविध रंगीत, दोरी व
वेगवेगळे साधने आणुन त्यावर कलात्मक
सुलभतासह बौद्धिक वाढी व विचार
कौशल्य उत्तम होण्यासाठी उपयुक्त ठरते.

धूम्रपानाचा कोविड-19
आजारावर काही परिणाम होतो का?

धूम्रपान करण्याने तुमचे कोविड-19 पासून
संरक्षण होऊ शकत नाही. उलट धूम्रपान
हानिकारक आहे. तंबाखू सेवनाने जगभरात
सुमारे 80 लाख लोक मृत्युमुखी पडतात. ज्या
व्यक्तींना हृदयविकार आहे त्यांचा विकार
धूम्रपानाने अधिक तीव्र होऊ शकतो आणि
अशा लोकांना कोविड-19 पासून अधिक
धोका आहे.

#MeechMajhaRakshak

अधिक माहितीसाठी संपर्क साधा

बालकाला घरी बनवलेले स्वतः हाताने पकडून खाता
येतील असे पौष्टिक अन्नपदार्थ नेहमी खायला द्या.

उदा. - तेल आणि मीठ [कमी प्रमाणात] लावून पोळी किंवा
भाकरी, फुटाने, शेंगदाने, तीळ कुटाचे लाडू, मुरमुरे, पापड,
चिवकी, शेव इत्यादी.

स्तनदा मातेचा आहार

स्तनपानाच्या काळात आई व बालकाचे योग्य पोषण होण्यासाठी
आईने अतिरिक्त आहार घ्यावा.

जेवणामध्ये गावात

उपलब्ध असणाऱ्या

हिरव्या पालेभाज्या,

फळभाज्या, फळे ई.

यांचा समावेश अवश्य

करावा.

खेळ व सुसंवाद कृती

वयोगट- ० ते १ वर्ष

बालक जन्माला

आल्यानंतर

बालकाला सगळ्यात

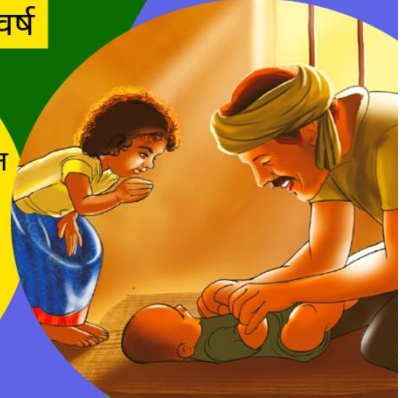
पहिले स्पर्शाची

भाषा समजते.

तर बालकाला प्रेम,

माया, वेळ देणे

महत्वाचे असते.

सहज उपलब्ध अन्न पदार्थ - मिक्स घुगर्या

उपलब्धता :- वर्षभर सहज उपलब्ध

मिक्स घुगर्या

साहित्य :- तुरी, मूग, चवळी, हरभरा
शेंगदाणे, गहू, ज्वारी, मका, लसूण,
जीरेपुड, तेल, मीठ, इत्यादी.

आणखी कोणते पदार्थ बनवू शकता?

- भाकरी
- थालीपीठ
- वडे
- शेंगुळे

- शरीराची झीज भरून काढते.
- शरीराला ऊर्जा मिळते.
- पचनास मदत करते.

Cascade model of training

**Project team
members**

Supervisors
(5 cycles of 5-
days each)

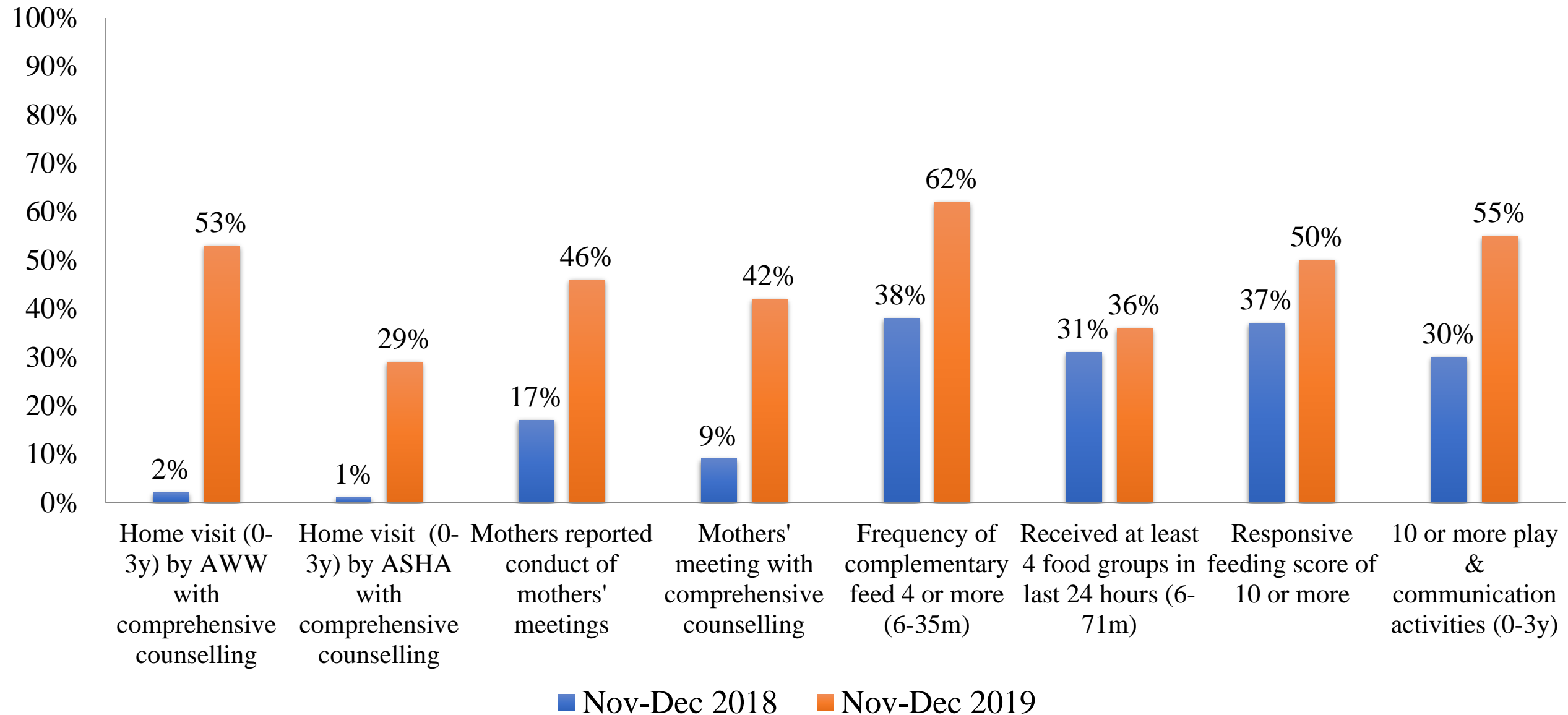

**Frontline
workers**
(Monthly one-
day training –
12 sessions)

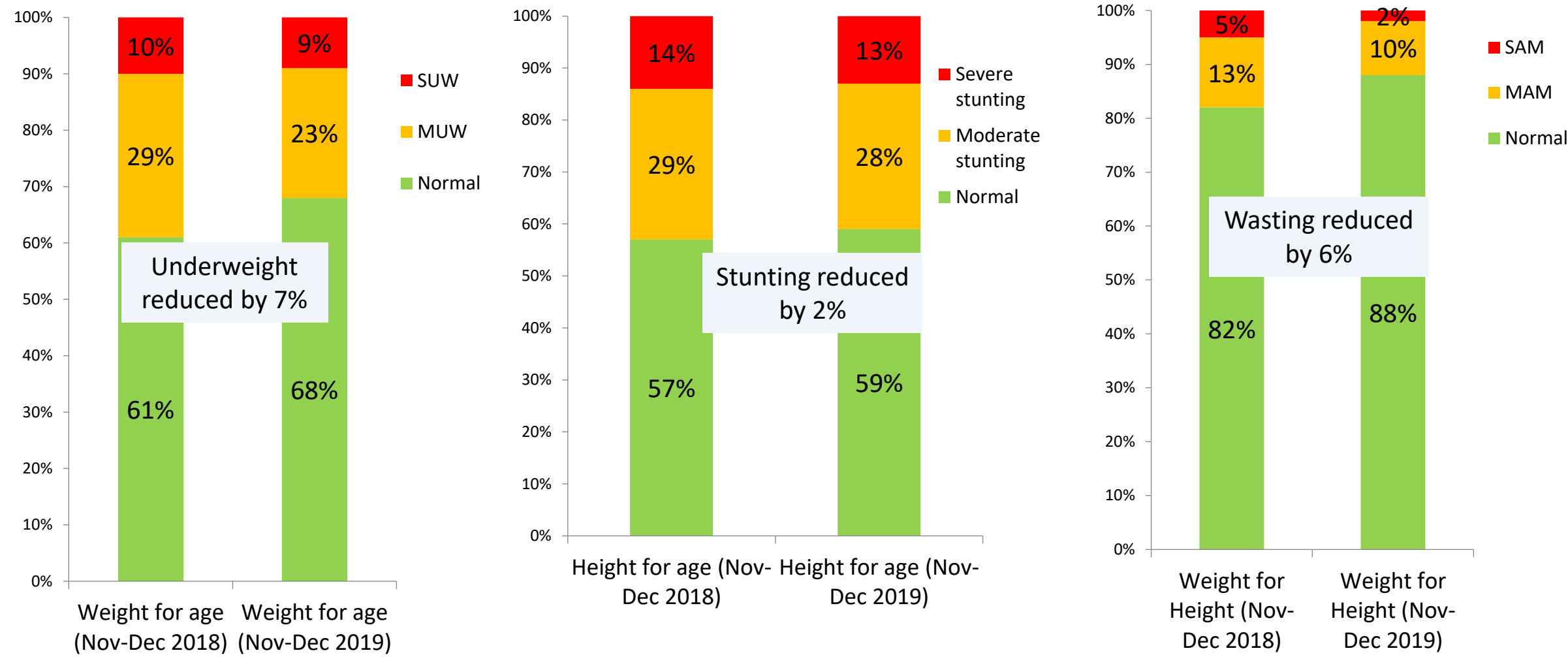

**Households &
whole community**

What the data shows us?

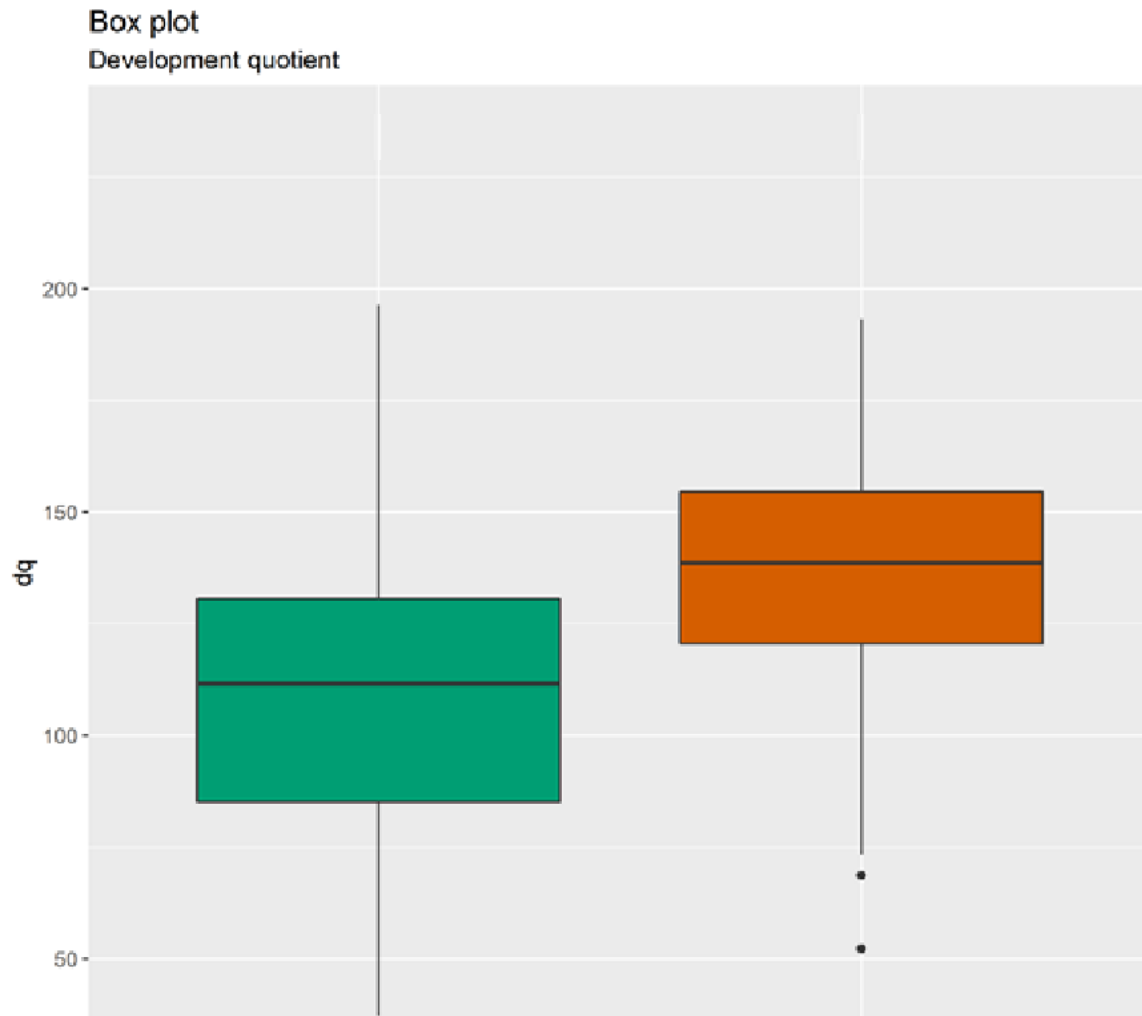

Anthropometric indicators

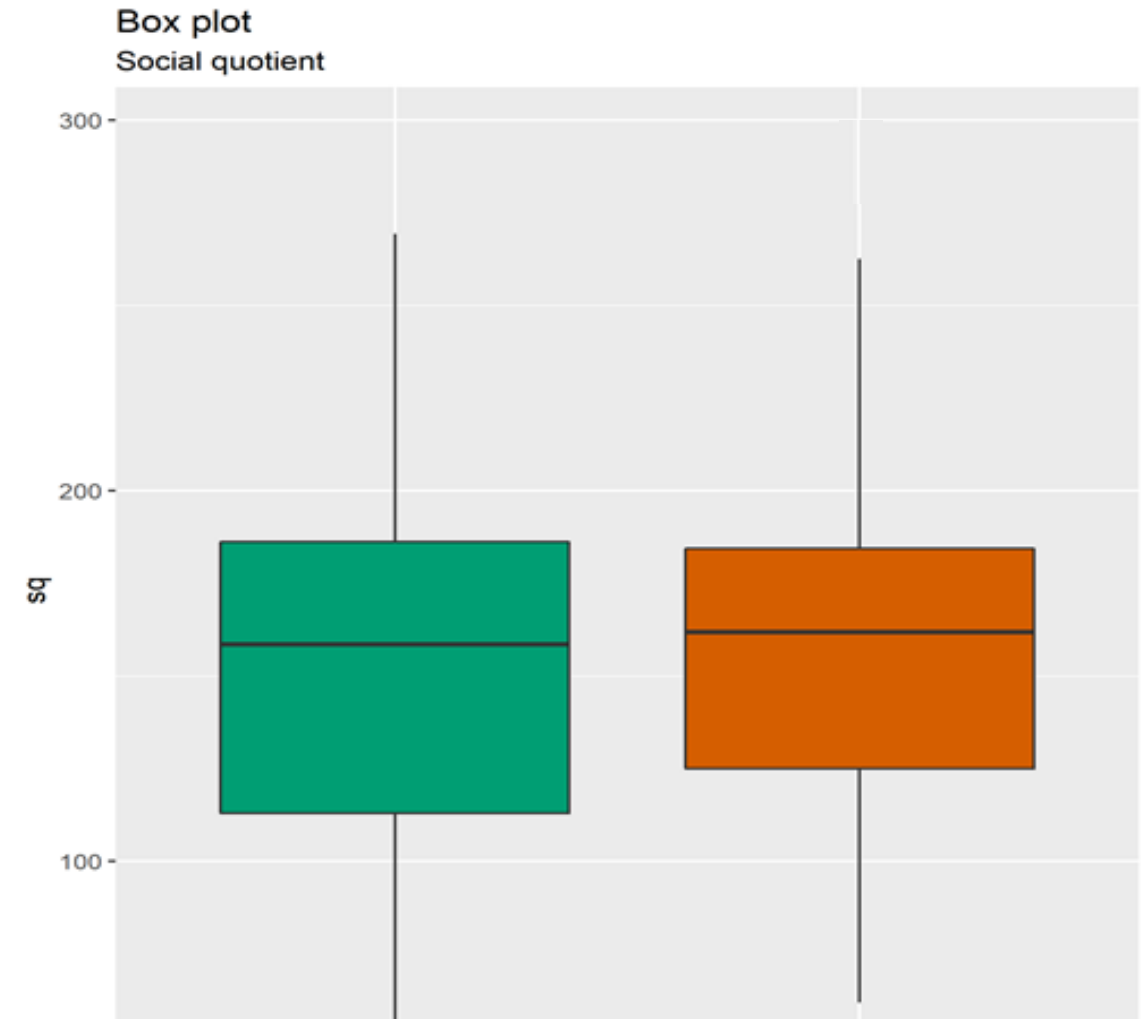

The proportion of children with underweight, stunting and wasting (<-2SD) declined from 39.1%, 42.8% and 17.4% at baseline to 32.5%, 41.0% and 12.4% respectively at end-line.

Development indicators

Mean DQ changed from 107 (± 36 SD) to 137 (± 26 SD)
[p value = < 0.0001]

Mean SQ D) [changed from 152 (± 47 SD) to 162 (± 54 SD)
[p-value = < 0.027]

Reasons for success

Participatory
approach

Supervisors
as trainers:
(Incremental
Learning &
Action
approach)

Demonstration
of Mothers
Meeting and
Home visit

Joyful
learning

Adaptation
for local
needs

Social media
to create
excitement

MCP card as
a central
tool

What we learnt?

(Nurturing care interventions)

- Early learning is the best entry point for Nurturing Care of children
- Huge opportunities available within existing public sectors (ICDS & Health in India)
- The best people are out there; trust them
- Intersectoral coordination brings in multiplier effect
- Excitement is contagious; create platforms for sharing stories
- All for health, all for nurturing care

What we learnt?

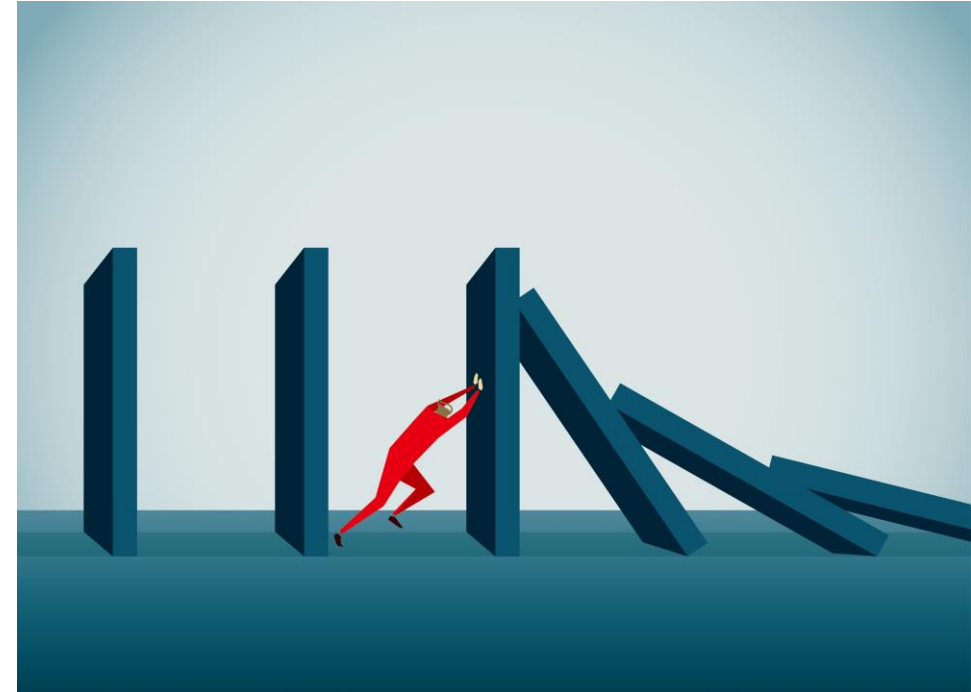
(Regarding Implementation Science)

- Finalization of elements of the intervention
 - Within the existing opportunities
- Keeping scalability in mind always
- Winning the support of each one of them
 - Telling them why using local data
 - Empowering approach
 - Turning them into advocates
- Strategies to create community demand
- The policy context

Challenges

- Within ICDS & health sectors
 - Vacant positions of supervisors and mid-level managers
 - Competing interventions; e.g. periodic campaigns; e.g. Pulse Polio; simultaneous training programs
 - No provision for travelling allowance for ASHAs
 - Centralised MIS with no flexibility
 - Aligning different sectors together
- Within the catalyst organization
 - Organizational hierarchy, beliefs of important stakeholders within the organization
 - Availability of skilled manpower
- The funding environment

**“Every next
level of your life
will demand a
different you.”**

-Leonardo DiCaprio